

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 29/13.12.2023 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 13.12.2023 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ:

Александър Кашъмов

Бойко Василев

Весислава Антонова

Гена Трайкова

Диляна Илиева

Даниела Тренчева

Ирина Недева

Илия Вълков

изслуша доклад по жалба с вх. № 10-024а на М. И. Г. срещу вестник “24 часа” по повод публикация със заглавие “В България се проведе експеримент по масова психоза” от 2023-08-09, в която, според жалбоподателя, е извършено нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. № 10-024а/2023 твърди нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на вестник “24 часа”.
2. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими реквизити.
3. Копие от жалбата и искане за становище са изпратени до вестника.
4. По повод жалбата не е постъпил писмен отговор в срока, определен в правилника.

II. ЖАЛБА

Според жалбоподателя вестник публикацията на “24 часа” е „изключително подвеждаща, като прави внушения, основани на неверни твърдения. В особено чувствителен момент за обществото е опасно да се оправдават насилници и недопустимо поведение, като в същото време се внушава, че някакви външни сили са извършили гигантска по мащаби "манипулация". С подобни публикации се постига единствено задълбочаване на проблема с насилието над жените, и този с насилието като цяло. В същото време се затвърждават битувачи сред населението конспиративни теории и митологеми, което не помага за

адекватното информиране и подобряване на образованието на големи групи хора, особено като се вземе предвид обхвата и аудиторията на този вестник“. Жалбоподателят настоява КЖЕ да обяви нарушение, а медията да публикува поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.2 Няма да публикуваме информация, за която знаем, че е невярна.

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

1.3.1 Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.

2.5.1 Като уважаваме правото на всеки да живее в сигурност и безопасност, няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Не е постъпило становище от ответната страна.

V. ФАКТИ

Оспорваната публикация е класически коментар, свързан с конкретна ситуация – събитията около извършеното насилие срещу Д. от Стара Загора, законодателните предложения по този повод, както и неприличните думи на В. Р., довели до оставката му като депутат. Автор на коментара е В. Н. Редакцията изрично е придружила коментара с бележка „Коментарът е лично мнение на автора и не отразява позицията на редакцията на “24 часа“.

В коментара се казва, че „населението бавно и полека започва да усеща, че се помпа огромен балон от неправителствените власти. Целта на изкуствената масова психоза бе очевидна – да се прокарат спешно закони, които в никакъв случай не трябва да се приемат спешно.

И както става под натиск, резултатът е смехотворен – законът за “интимната връзка” е толкова нелеп, че десетилетия и дори столетия напред ще се преподава на студентите по право като депутатско изпускане в гащите от страх.

И правилно ги е страх депутатите, тъй като манипулацията на обществото беше гигантска. Две седмици големите медии и най-вече сутрешните блокове се занимаваха само и основно с новината за Д.“

Основните тези на коментара са следните:

- извънредното законодателство, обсъждано около случая Д., не е качествено;
- общественото мнение е манипулирано и внушението е „от неправителствения сектор“: Народният гняв в случая беше пластмасов, но депутатите се подплашиха, защото и те са такива, прекъснаха отпуската и панически се прибраха, за да умилостивят неправителствения сектор. Само по себе си напомпването на фалшива психоза с политическа цел

е от същия жанр като запалването на Райхстага през 1933 г. Вярно, мащабите са несравними, но кръвната група е същата.

- В. Р. е понесъл вината: Само В., който май е бягал от час по научен комунизъм, се обади невъзпитано: не го ли прекаляваме? Успокойте малко топката! И най-непростимата му грешка е, че употреби думата с “к”, все едно е още в ХХ век. Преди година биха му простили, но сега е като игла, допряна до балона. За тази дума могат да те обесят.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата на М. Г. и приложените към нея материали. Комисията и друг път в решенията си е имала задачата да преценява авторски коментари от гледна точка на стандартите на Етичния кодекс на българските медии. КЖЕ вече е вземала отношение към жанра „коментар“, например в решение по жалба № 07-043 срещу изданието *Сега* за коментари в рубриката *Наблюдател*, и е приела, че коментарите са оценъчни текстове, които при това не е задължително да съвпадат с гледната точка на редакцията.

КЖЕ е вземала отношение и към коментари на водещия в ефир в предаването *Политически некоректно*, като – приемайки правото на медията на оценки и авторски коментари на журналистите, означени като такива - е обсъждала въпроса има ли предели за свободата на изразяване в жанра „коментар“ и, ако отговорът е положителен, дали в конкретния случай са преминали допустимите предели с твърденията, цитирани в жалбата.¹ По този случай Комисията е взела предвид практиката на ЕСПЧ, според която *Свободата на изразяване е една от основите на демократичното общество и едно от основните условия за неговия напредък и за самореализация на всеки индивид, но тя има предели. Свободата се отнася не само за информация или идеи, които са приети благоприятно или се считат за безобидни или безразлични, но и за тези, които обиждат, шокират или смуцават. Такива са изискванията за плурализъм и толерантност, без която няма “демократично общество”. Все пак свободата на изразяване има и предели, посочени в член 10, ал. 2 на ЕКПЧ.*²

В тази светлина Комисията разгледа и авторския коментар на В.Н. в 24 часа, предмет на жалбата, за установяване дали текстът на коментара надхвърля границите според стандартите на Етичния кодекс на българските медии и ЕКПЧ.

Преди всичко Комисията приема, че журналистическите търсения в разглежданата област отговарят на **обществения интерес**, тъй като *случаят Д.* е индикация за съществен обществен проблем, привлякъл вниманието на широката общественост. Следвайки решението на ЕСПЧ по делото *VGT срещу Швейцария*, по преценка на КЖЕ става дума за **политическо слово**, което се ползва с най-висока защита по чл.10 от Конвенцията за правата на човека. Авторът на коментара се включва в обществената дискусия, като дори засяга отношения между политически сили и дава мнение за движещите причини за поведението им.

¹ <https://mediaethics-bg.org/wp-content/uploads/2023/06/%D0%A0%D0%B5%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%E2%84%96-7-%D0%BE%D1%82-2023-%D0%BF%D0%BE-%D0%B6%D0%B0%D0%BB%D0%B1%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A0.%D0%97.%D0%9A.-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D0%91%D0%9D%D0%A0.pdf>

² ECHR, Von Hannover v. Germany (no. 2), §101

Що се отнася до **пределите на свободата на изразяване**, според практиката на ЕСПЧ Свободата се отнася не само за информация или идеи, които са приети благоприятно или се считат за безобидни или безразлични, но и за тези, които обиждат, шокират или смущават. Такива са изискванията за плурализъм и толерантност, без която няма „демократично общество“.³ В случая езикът на коментара е саркастичен, тонът – критичен.

Коментарът е журналистически жанр, който критикува свободно. С тезите на В. Н. може да се спори. Но на плоскостта на *политическото слово* те според Комисията не могат да бъдат окачествени като недопустими. Доколкото става дума за мнение на коментатор, КЖЕ няма как да се ангажира с оценка за достоверност. В рамките на обществената дискусия изразените мнения са противоречиви, очевидно за автора на жалбата мнението, намерило израз в *24 часа*, е неприемливо, но така е в обществените дискусии, там се сблъскват и мнения, които са неприемливи за част или дори за мнозинството от участниците. Това е разрешено, стига да не се преминават границите на чл. 10, ал. 2 от Европейската конвенция за правата на човека. Никой, включително журналистите (които, според автора на публикацията, са се поддавали на манипулация) и неправителственият сектор, не може да се чувства априори изключен от критиката в журналистически коментар. Освен това, в случая няма „оправдаване на насилници“. Авторът изрично подчертава, че престъплението срещу Д. е „*отвратително и трябва да бъде наказано строго*“.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба с вх. № 10-024а на М.И.Г. срещу вестник *24 часа* по повод публикация със заглавие „*В България се проведе експеримент по масова психоза*“ за **неоснователна**.

Председател на КЖЕ:

Неди Огнянова

Изпълнителен директор на

Фондация НСЖЕ :

Ева Петрова

³ ECHR, Von Hannover v. Germany (no. 2), §101